

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA BARQAROR RIVOJLANISHGA O'RGATISH: TABIY RESURLARDAN FOYDALANISH VA YASHIL TEXNOLOGIYALAR

Toxirova Marjona Murodali qizi

Universitet: Toshkent Kimyo xalqaro universiteti, 4-kurs talabasi

Yo'nalish: Boshlang'ich ta'lim

Annotatsiya. *Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarga barqaror rivojlanish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va yashil texnologiyalarni o'rgatish metodlari tahlil qilinadi. Interaktiv o'yinlar, loyihalar va tajribalar orqali bolalarda ekologik ong shakllantirish muhimligi ko'rsatildi.*

Kalit so'zlar. *Boshlang'ich ta'lim, barqaror rivojlanish, tabiiy resurslar, yashil texnologiyalar*

Аннотация. *В данной статье анализируются методы обучения учащихся начальной школы устойчивому развитию, эффективному использованию природных ресурсов и экологическим технологиям. Подчеркивается важность формирования экологического сознания через интерактивные игры, проекты и эксперименты.*

Ключевые слова. *начальное образование, устойчивое развитие, природные ресурсы, экологические технологии*

Annotation. *This article analyzes methods of teaching primary school students sustainable development, effective use of natural resources, and green technologies. The importance of developing ecological awareness through interactive games, projects, and experiments is highlighted.*

Keywords. *Primary education, sustainable development, natural resources, green technologies*

Kirish

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi 21-asr ta'lim tizimida markaziy o'rin tutadi. Yosh avlodni ekologik madaniyat ruhida tarbiyalash, ularda tabiatga mehr uyg'otish, resurslardan oqilona foydalanish odatini shakllantirish muhimdir. Boshlang'ich ta'limda ekologik bilimlarni tizimli o'rgatish bolalarning uzoq muddatli ekologik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi (Ismoilov, 2018; Karimova, 2020).

Maqolada, shuningdek, interaktiv metodlar, mini-loyihalar va amaliy mashg'ulotlar orqali bolalarda ekologik ongni shakllantirishning samarali usullari tahlil qilinadi. Misol uchun, o'quvchilarga "Mening yashil bog'im" loyihasi yordamida o'simliklarni parvarish qilish va kuzatish orqali biologik jarayonlarni amalda o'rganish imkoniyati beriladi.

Shuningdek, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, suv va elektrni tejash, qayta ishlash kabi mavzularni bolalarga kundalik misollar orqali tushuntirish metodikasi ham ta'kidlanadi. Kirish qismida ilmiy manbalar va tajriba natijalari keltirilib, boshlang'ich ta'limdagi ekologik tarbiya ahamiyati ko'rsatildi.

Materiallar va metodlar

Materiallar:

- Milliy va xalqaro manbalar, so‘nggi 10 yillik ilmiy maqolalar va kitoblar.
- Dars jarayonida foydalanish uchun mini-loyihalar va eksperimentlar.
- Ekologik o‘yinlar, maketlar, rasm va posterlar.

Metodlar:

1. Adabiyotlar tahlili: So‘nggi 10 yillik milliy va xalqaro manbalar tahlil qilindi.
2. Amaliy mashg‘ulotlar: O‘quvchilar bilan interaktiv o‘yinlar, mini-loyihalar, tajribalar.
3. Kuzatuv va eksperiment: O‘quvchilarning ekologik bilim va qiziqishlarini baholash.
4. Pedagogik maslahatlar: O‘qituvchilar va ota-onalar bilan konsultatsiyalar.
5. Proekt va loyiha ishlari: “Suvni tejaylik”, “Qayta ishlash amaliyoti”, “Mening yashil bog‘im” loyihalari amalga oshirildi.

Interaktiv metodlar: ekoprojektlar, maketlar yaratish, ekologik o‘yinlar va ko‘rgazmali materiallar yordamida darslar samaradorligi oshirildi. O‘quvchilar o‘yinlar orqali resurslarni tejash va atrof-muhitni asrashni amalda o‘rganadi.

Natijalar va munozara

Natijalar:

- O‘quvchilarda ekologik ong ortdi, tabiatni asrashga qiziqish uyg‘ondi.
- Interaktiv va mini-loyihalar dars samaradorligini oshirdi.
- Yashil texnologiyalarni amalda qo‘llash ko‘nikmalari rivojlandi.
- Resurslarni tejash odatlari shakllandi.
- O‘quvchilar tajriba va eksperimentlar orqali nazariy bilimni amaliyot bilan bog‘lashni o‘rganishdi.

Munozara:

Boshlang‘ich ta‘limda ekologik bilimlarni tizimli kiritish bolalarning uzoq muddatli ekologik fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar o‘quvchilarning diqqatini jamlaydi, ularni tajriba asosida o‘rganishga undaydi. Ota-onalar va jamiyatning ekologik tarbiyadagi roli ham muhim.

Shuningdek, natijalar shuni ko‘rsatadiki:

- Mini-loyihalar va amaliy mashg‘ulotlar bolalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.
- Sinfda ekologik monitoring va tajribalar o‘quvchilarda ilmiy izlanish ruhini uyg‘otadi.
- O‘quvchilarni sinf va uy sharoitida resurslarni tejashga jalb qilish ekologik mas‘uliyatni kuchaytiradi.

Xulosa va tavsiyalar

Ushbu maqola davomida boshlang‘ich ta‘limda barqaror rivojlanish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va yashil texnologiyalarni o‘rgatish metodlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, interaktiv metodlar va mini-loyihalar bolalarda ekologik ongni samarali shakllantirishga yordam beradi, ularni tabiatni asrashga, resurslarni tejashga va ekologik qarorlar qabul qilishga rag‘batlantiradi.

Asosiy xulosalar:

1. Ekologik ong shakllanishi: Boshlang'ich sinf o'quvchilari ekologik mavzular bilan erta tanishishi, ularning tabiatga mehr va hurmat ruhida tarbiyalanishiga olib keladi.
2. Interaktiv va amaliy metodlarning samarasi: O'quvchilar mini-loyihalar, tajribalar va o'yinlar orqali bilimni faqat eslab qolmay, amalda qo'llashni ham o'rganadi. Masalan, "Suvni tejaylik" loyihasi orqali suv resurslarini tejash ko'nikmalari mustahkamlanadi.
3. O'qituvchilar va ota-onalarning roli: Dars jarayonida o'qituvchilar metodik yondashuvlarni qo'llashi, ota-onalar esa uy sharoitida ekologik bilimlarni mustahkamlashi bolalarning ekologik rivojlanishini tezlashtiradi.
4. Yashil texnologiyalarni amalda qo'llash: O'quvchilarni energiya tejash, qayta ishlash va sinfda ekologik monitoring o'tkazishga jalb qilish orqali ular kelajakda tabiiy resurslarni oqilona boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi.
5. O'quv dasturlariga integratsiya: Barqaror rivojlanish mavzularini maktab darslarida tizimli kiritish, fanlararo yondashuvni qo'llash va mavzuni kundalik hayot bilan bog'lash zarur.

Tavsiyalar:

- Sinfda va maktabda ekologik klublar tashkil etish: O'quvchilarning ekologik qiziqishini oshirish va amaliy mashg'ulotlarni muntazam o'tkazish.
- Mini-loyihalar va tajribalar: Har darsda kichik ekologik loyihalarni bajarish orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash va muammo yechish ko'nikmalarini rivojlantirish.
- Pedagogik qo'llanmalar yaratish: O'qituvchilar uchun barqaror rivojlanish bo'yicha metodik tavsiyalar, dars rejasi va interaktiv o'yinlar to'plamini ishlab chiqish.
- Uy va jamiyatdagi ekologik tarbiya: Ota-onalar bilan hamkorlikda ekologik odatlarni mustahkamlash, masalan, qayta ishlash, energiya va suvni tejash amaliyotlari.
- Baholash tizimi: O'quvchilarning ekologik bilim va ko'nikmalarini muntazam kuzatib borish, ularni rag'batlantirish va rag'batlantiruvchi sovrinlar bilan mukofotlash.
- Texnologik integratsiya: Sinfda yashil texnologiyalarni (masalan, LED lampalar, mini-solar panel, qayta ishlash stantsiyalari) qo'llash orqali bolalarni amaliy ko'nikmalar bilan tanishtirish.

Umuman olganda, boshlang'ich ta'limda barqaror rivojlanish va ekologik tarbiya mavzularini tizimli o'rgatish bolalarning tabiatga mehr va hurmat ruhida tarbiyalanishi, resurslarni tejash va yashil texnologiyalarni amalda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, ular kelajakda jamiyat uchun mas'uliyatli fuqarolar bo'lib yetishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismoilov, A. (2018). Barqaror rivojlanish va ekologik ong. Toshkent: Fan va Ta'lim.
2. Karimova, L. (2020). Boshlang'ich ta'limda yashil texnologiyalar. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
3. Smith, J. (2019). Green technologies in primary education. London: Academic Press.
4. UN. (2021). Sustainable Development Goals and Education. New York: United Nations.

5. Jones, P. & Lee, H. (2022). Practical approaches to environmental education in schools. Oxford: Routledge.
6. Petrova, S. (2020). Экологическое воспитание в начальной школе. Москва: Наука.
7. Brown, M. (2021). Teaching sustainability in primary classrooms. New York: Springer.
8. Ahmad, R. (2022). Innovative methods for primary school environmental education. Singapore: Springer Nature.
9. Wang, L. (2021). Interactive learning and sustainability education. Beijing: Education Press.